VIANOČNÉ OBDOBIE
S EVANJELIOM PODĽA LUKÁŠA

(1. – 3. kapitola)

Komentár k biblickým textom

(pripravil František Trstenský)

Milí bratia a sestry, milí priatelia,

Ježišovo historické narodenie ma vždy znova a znova fascinuje, lebo mi pripomína lásku Boha k ľudstvu, k nám, ku mne. Boh sa nerozhodol pre alternatívne riešenia. Nestal sa anjelom, ale človekom. Neposlal na tento svet namiesto seba anjela. On sám sa sklonil k nám, keď sa narodil do ľudskej rodiny. Jeho matka Mária ho položila do kŕmidla pre zvieratá. Svätý Augustín to komentuje slovami: *„Položený do jasieľ (kŕmidla) sa stal našou potravou.“* Skutočne Pán Ježiš počas svojho verejného účinkovania povie, že On je *„chlieb, ktorý zostúpil z neba.“* Možno aj preto voláme deň, keď si začíname pripomínať narodenie Božieho Syna „Štedrý deň“. Boh je k nám tak nevýslovne štedrý, že nám dáva seba samého.

Vždy, keď slávime vianočné sviatky, pripomína nám to, čas, keď sami sme boli deťmi. Vďaka týmto spomienkam si uvedomujeme, aký vzácny dar sme dostali od tých, čo nám odovzdali vieru. **Rodičia a starí rodičia, rozprávajte príbeh narodenia Božieho Syna Vašim deťom a vnukom. Ústrednou postavou Vianoc je Ježiš Kristus.**

Každé dieťa, každý nový človek je nádejou. Je budúcnosťou nielen pre rodinu, ale aj pre spoločnosť, pre lepší svet. Boh vstúpil do dejín ľudstva ako dieťa, aby nám dal nádej nielen na krajší život už tu na zemi, ale v trvalé a definitívne naplnenie ľudskej existencie. Svet bez Boha je svetom bez nádeje. Nie viera v pokrok je to, čo vykupuje človeka. Človek je vykúpený prostredníctvom lásky.

Tento rok Vám ponúkam krátke vysvetlenia k Evanjeliu podľa Lukáša. Prečítajte si sústredene počas vianočného obdobia evanjeliové úryvky o Ježišovom narodení a o začiatku jeho účinkovania. Rozprávajte sa o Ježišovi a modlite sa k nemu vo Vašej domácnosti. Nech tieto komentáre sú pre Vás pomôckou. Buďte učiteľmi viery vo Vašej domácnosti.

Požehnané sviatky narodenia Božieho Syna!

1. KAPITOLA

[1]Už mnohí sa pokúsili zaradom vyrozprávať udalosti, ktoré sa u nás stali, [2]ako nám ich odovzdali tí, čo ich od začiatku sami videli a boli služobníkmi slova. [3]Preto som sa aj ja rozhodol, že ti to, vznešený Teofil, po dôkladnom preskúmaní všetkého od počiatku verne rad-radom opíšem, [4]aby si poznal spoľahlivosť učenia, do ktorého ťa zasvätili.

KOMENTÁR: Lukáš v evanjeliu nanovo predstavuje dejiny spásy, ktoré začínajú narodením Jána Krstiteľa až po definitívny príchod Ježišovej zvesti do srdca vtedajšej mocnosti – do Ríma v Skutkoch apoštolov. O Teofilovi, ktorého spomína v úvode, nemáme žiadne bližšie informácie. Vyjadrenie *„aby si poznal spoľahlivosť učenia, do ktorého ťa zasvätili"* (Lk 1,4) naznačuje, že bol novoobrátencom a Lukáš ho chce utvrdiť vo viere, ktorú nedávno prijal. Na začiatku Skutkov apoštolov 1,1 autor predstavuje text, ktorý my voláme Evanjelium podľa Lukáša, ako *„prvú knihu"*, preto Skutky apoštolov sú *„druhou knihou"* a teda pokračovaním prvej. Obidve diela sú venované Teofilovi. Lukášovo evanjelium a Skutky apoštolov tvoria jedno dielo s dvoma zväzkami, preto je potrebné ich aj čítať a rozumieť v tejto jednote.

POZORNÉ OKO: *Lukáš sa priznáva, že on nie je očitým svedkom udalostí, ale jeho dielo je ovocím dôkladného preskúmania tých diel, ktoré už boli napísané pred ním. Bolo to Markovo evanjelium a možno niektoré menšie zbierky (napr. Ježišove podobenstvá, Ježišove výroky), ktoré sa nám už nezachovali. Lukáš uvádza, že preskúmanie sa dotýka od začiatku. Je si vedomý, že Ježišovej verejnej činnosti predchádza vystúpenie Jána Krstiteľa a ešte aj udalosti Ježišovho detstva. Odkiaľ sa však Lukáš dozvedel, ako to bolo s Ježišovým narodením, ak nebol jeho apoštolom? Predpokladáme, že sa mohol dostať do kontaktu s Ježišovou matkou Máriou, ktorá mu priblížila dejiny svätej Rodiny.*

«««««»»»»»

[5]Za čias judejského kráľa Herodesa žil istý kňaz menom Zachariáš z Abiášovej kňazskej triedy. Jeho manželka pochádzala z Áronových dcér a volala sa Alžbeta. [6]Obaja boli spravodliví pred Bohom a bezúhonne

zachovávali všetky Pánove prikázania a ustanovenia. [7]Nemali však deti,
lebo Alžbeta bola neplodná a obaja boli v pokročilom veku. [8]Keď raz
prišiel rad na jeho triedu a on konal kňazskú službu pred Bohom, [9]podľa
zvyku kňazského úradu lósom mu pripadlo vojsť do Pánovho chrámu
a priniesť kadidlovú obetu. [10]V čase kadidlovej obety sa vonku modli-
lo množstvo ľudu. [11]Tu sa mu zjavil Pánov anjel; stál na pravej strane
kadidlového oltára. [12]Keď ho Zachariáš zbadal, zľakol sa a zmocňovala
sa ho hrôza. [13]Ale anjel mu povedal: „Neboj sa, Zachariáš, lebo je vysly-
šaná tvoja modlitba. Tvoja manželka Alžbeta ti porodí syna a dáš mu
meno Ján. [14]Budeš sa radovať a plesať a jeho narodenie poteší mnohých.
[15]Lebo on bude veľký pred Pánom. Víno a opojný nápoj piť nebude a už
v matkinom lone ho naplní Duch Svätý. [16]Mnohých synov Izraela obráti
k Pánovi, ich Bohu. [17]Sám pôjde pred ním s Eliášovým duchom a mocou,
aby obrátil srdcia otcov k synom a neveriacich k múdrosti spravodlivých
a pripravil Pánovi dokonalý ľud.“ [18]Zachariáš povedal anjelovi: „Podľa
čoho to poznám? Veď ja som starec a moja manželka je v pokročilom
veku.“ [19]Anjel mu odpovedal: „Ja som Gabriel. Stojím pred Bohom a som
poslaný hovoriť s tebou a oznámiť ti túto radostnú zvesť. [20]Ale onemieš
a nebudeš môcť hovoriť až do dňa, keď sa toto stane, lebo si neuveril
mojim slovám, ktoré sa splnia v svojom čase.“ [21]Ľud čakal na Zachariáša
a divil sa, že sa tak dlho zdržuje v chráme. [22]Ale keď vyšiel, nemohol
k nim prehovoriť; a oni pochopili, že mal v chráme videnie. Dával im
znaky a zostal nemý. [23]Len čo sa skončili dni jeho služby, vrátil sa domov.
[24]Po tých dňoch jeho manželka Alžbeta počala, ale skrývala sa päť me-
siacov a hovorila: [25]“Toto mi urobil Pán v čase, keď zhliadol na mňa, aby
ma zbavil hanby pred ľuďmi.“

KOMENTÁR: Príbeh Zachariáša nemôžeme čítať oddelene. Lukáš ním vytvára paralelu so zvestovaním a narodením Ježiša Krista, pričom má vyniknúť veľkosť a výnimočnosť Ježišovej osoby. Ján Krstiteľ bude prorokom Najvyššieho, ale Ježiš bude Synom Najvyššieho. Už v lone matky Alžbety naplní Jána Krstiteľa Duch Svätý, ale Ježiš je počatý Duchom Svätým bez zásahu muža. Niekomu napadne, že predsa aj Mária vzniesla námietku *„ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?“* a nebola potrestaná ako Zachariáš. Rozdiel je v tom, že Mária nežiada žiadne znamenie, ona nepochybovala o Božej všemohúcnosti

(či Boh niečo také dokáže), ale sa pýta na spôsob – ako sa to stane. Zachariáš zapochybocal, či je niečo také Bohu možné.

POZORNÉ OKO: *Jan Krstiteľ sa narodil do kňazskej rodiny Zachariášovi a Alžbete, to znamená, narodil sa v rode Lévi, kde sa kňazstvo dedilo z otca na syna. Jána teda pôvodne čakalo poslanie kňaza v jeruzalemskom chráme, ako bol jeho otec Zachariáš. Boh pre neho určil inú cestu, cestu proroka. Kňazi boli rozdelelní do 24 skupín – tried. Za jeden rok vyšla na jedného kňaza služba v chráme na dva týždne. Zvestovanie narodenia Jána Krstiteľa sa stalo v čase, keď Zachariáš mal službu v chráme.*

«««««»»»»»

[26]V šiestom mesiaci poslal Boh anjela Gabriela do galilejského mesta,
ktoré sa volá Nazaret, [27]k panne zasnúbenej mužovi z rodu Dávidovho,
menom Jozefovi. A meno panny bolo Mária. [28]Anjel prišiel k nej a po-
vedal: "Zdravas', milosti plná, Pán s tebou." [29]Ona sa nad jeho slovami
zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav. [30]Anjel jej povedal:
"Neboj sa, Mária, našla si milosť u Boha. [31]Počneš a porodíš syna a dáš
mu meno Ježiš. [32]On bude veľký a bude sa volať Synom Najvyššieho. Pán
Boh mu dá trón jeho otca Dávida, [33]naveky bude kraľovať nad Jakubovým
rodom a jeho kráľovstvu nebude konca." [34]Mária povedala anjelovi: "Ako
sa to stane, veď ja muža nepoznám?" [35]Anjel jej odpovedal: "Duch Svätý
zostúpi na teba a moc Najvyššieho ťa zatieni. A preto aj dieťa bude sa
volať svätým, bude to Boží Syn. [36]Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna
v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná! [37]Lebo
Bohu nič nie je nemožné." [38]Mária povedala: "Hľa, služobnica Pána, nech
sa mi stane podľa tvojho slova." Anjel potom od nej odišiel.

KOMENTÁR: Samotný úvod *„v šiestom mesiaci“* (Lk 1, 26) je signálom pre čitateľa, že úryvok má čítať so zreteľom na zázračné okolnosti, za ktorých došlo k počatiu Jána Krstiteľa, ktorého matka Alžbeta je už v šiestom mesiaci tehotenstva. V porovnaní so zvestovaním narodenia Jána Krstiteľa je zvestovanie Ježišovho narodenia vložené do svetského prostredia. Uskutočňuje sa v Nazarete, o ktorom niet žiadnej zmienky v Starom zákone. Anjel neprichádza do chrámu ku

kňazovi, ale do skromného domu chudobného dievčaťa. Boh prevracia naruby ľudské očakávania a zaužívané schémy. Boh vždy prekvapí. Platí to aj pre náš život. V Lukášovom evanjeliu sú udalosti narodenia Božieho Syna vyrozprávané z pohľadu Márie, Ježišovej matky. Ona sa stáva vzorom veriaceho človeka, ktorý je vnímavý na zázračné Božie konanie, snaží sa porozumieť jeho zmyslu a preniesť ho do vlastného života. Božie slovo musí zostať nielen v našej pamäti, potrebuje byť živé v našom srdci.

POZORNÉ OKO: *V celom úryvku zaznievajú tri reakcie Márie, ktoré odrážajú postupné prijatie Božieho plánu. Prvou je reakcia na anjelov pozdrav: „Ona sa nad jeho slovami zarazila a rozmýšľala, čo znamená takýto pozdrav.“ (Lk 1, 29) Druhou je jej žiadosť o vysvetlenie: „Ako sa to stane, veď ja muža nepoznám?“ (Lk 1, 34). Napokon treťou reakciou je jej súhlas: „Hľa, služobnica Pána, nech sa mi stane podľa tvojho slova.“ (Lk 1, 36) Jej tretia odpoveď predstavuje vyvrcholenie. Mária samu seba nazýva „Pánova služobnica“, čím sa dáva do služby Božieho plánu. Je to jej slobodná odpoveď na Božie konanie.*

«««««»»»»»

[39]V tých dňoch sa Mária vydala na cestu a ponáhľala sa do istého
judejského mesta v hornatom kraji. [40]Vošla do Zachariášovho domu
a pozdravila Alžbetu. [41]Len čo Alžbeta začula Máriin pozdrav, dieťa v jej
lone sa zachvelo a Alžbetu naplnil Duch Svätý. [42]Vtedy zvolala veľkým
hlasom: "Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života.
[43]Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne? [44]Lebo
len čo zaznel tvoj pozdrav v mojich ušiach, radosťou sa zachvelo dieťa
v mojom lone. [45]A blahoslavená je tá, ktorá uverila, že sa splní, čo jej
povedal Pán."

KOMENTÁR: Na prvý pohľad by sa zdalo, že Mária sa prišla presvedčiť o tom, čo jej oznámil anjel: *„Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci.“* (Lk 1, 36) Nie je to však tak. Alžbetino tehotenstvo nie je v strede pozornosti. Celé stretnutie je totiž zamerané na Božiu Matku. Mária, ktorá najskôr sama prijala Božie posolstvo, sa teraz stáva jeho nositeľkou, lebo povolanie sa naplno

realizuje v poslaní. Toto je ten dôvod, pre ktorý dieťa Ján v lone svojej matky radosťou podskočí, lebo prichádza Spasiteľ, Ježiš Kristus, ktorého nosí pod srdcom Mária. Božou spásou je Kristus, Mária je jeho nositeľkou a odovzdáva ju ďalej.

POZORNÉ OKO: *Kým pri zvestovaní v Nazarete prebehol dialóg medzi anjelom a Máriou v skrytosti a o svojom materstve vie iba táto mladá žena z Nazareta, v prípade návštevy ústami Alžbety je zjavený božský pôvod dieťaťa, ako aj zázračné materstvo Márie. Samotná Alžbeta zažila vo vlastnom živote zázračné konanie Najvyššieho a teraz vedená Duchom Svätým vyzdvihuje Božiu moc v živote svojej mladej príbuznej. Alžbeta je vlastne prorokyňou, cez ktorú hovorí Duch Svätý, lebo prirodzeným poznaním by nemohla vedieť o zázračnom počatí a Božom pôvode dieťaťa.*

«««««»»»»»

[46]Mária hovorila: „Velebí *moja duša* Pána [47]a môj duch *jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi,* [48]lebo *zhliadol na poníženosť svojej služobnice*. Hľa, od tejto chvíle blahoslaviť ma budú všetky pokolenia, [49]lebo veľké veci mi urobil ten, ktorý je mocný, a sväté je jeho meno [50]a jeho milosrdenstvo z pokolenia na pokolenie s tými, čo sa ho boja. [51]Ukázal silu svojho ramena, rozptýlil tých, čo v srdci pyšne zmýšľajú. [52]Mocnárov zosadil z trónov a povýšil ponížených. [53]Hladných nakŕmil dobrotami a bohatých prepustil naprázdno. [54]Ujal sa Izraela, svojho služobníka, lebo pamätá na svoje milosrdenstvo, [55]ako sľúbil našim otcom, Abrahámovi a jeho potomstvu naveky." [56]Mária zostala pri nej asi tri mesiace a potom sa vrátila domov.

KOMENTÁR: Ďakovný chválospev vyzdvihuje Božie konanie. Má jasne rozlíšiteľné dve časti. V prvej Mária hovorí v 1. osobe. Velebí Boha za to, čo v nej vykonal. V druhej časti sa stáva hovorkyňou vlastného národa. Hovorí o „našich otcoch“. Pokorná služobníčka Pána spája svoj život s dejinami Božieho služobníka, ktorým je celý izraelský národ. Chváli Boha za jeho plán spásy, ktorý sa začal v Abrahámovi, pokračoval v dejinách vyvoleného národa a teraz sa rozširuje na všetky národy. V Máriinej piesni sa spája minulosť a prítomnosť. To je

odkaz pre čitateľov. Boh v živote každého, kto mu verí a kto sa otvára jeho milosti, pokračuje vo veľkých skutkoch svojho milosrdenstva. Poníženosť, o ktorej Mária hovorí, je pokorný postoj veriaceho tvárou v tvár Božej všemohúcnosti a múdrosti. Neraz ľudský rozum nedokáže porozumieť Božím cestám, a predsa dôveruje Božiemu konaniu. Je to veľakrát v protiklade k rôznym formám „mocných tohto sveta", ktorí neuznávajú žiadnu zodpovednosť pred Bohom a pyšne sa vychvaľujú svojou nezávislosťou. Na záver celého úryvku sa uvádza, že Mária zostala pri svojej príbuznej, aby jej pomohla, keď nastane čas pôrodu, čo Lukáš naznačuje časom, ktorý zostala u príbuznej – tri mesiace. Vidíme ďalší podnet pre náš duchovný život. Dať sa do služby Bohu znamená dať sa do služby človeku.

POZORNÉ OKO: *Výraznou charakteristikou Lukášovho evanjelia je radosť. Tá je prítomná v mnohých udalostiach spojených s narodením Božieho Syna. Pri zvestovaní Jána Krstiteľa anjel hovorí Zachariášovi: „Budeš sa radovať a plesať a jeho narodenie poteší mnohých." (Lk 1, 15) Alžbeta a jej dieťa sú plné radosti pri Máriinej návšteve (porov. Lk 1, 44). Susedia a príbuzní sa radujú spolu s Alžbetou a Zachariášom pri Jánovom narodení (porov. Lk 1, 58). Pri zvestovaní anjel hovorí Márii „cháire", tzn. „raduj sa" (slovenský preklad uvádza „Zdravas" z latinského „Ave"). Slová Máriinho a Zachariášovho, ale aj Simeonovho chválospevu sú plné radosti. Anjel ohlasuje pastierom narodenie Mesiáša týmito slovami: „Nebojte sa. Zvestujem vám veľkú radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom." (Lk 2, 10) Mech aj nás napĺňa radosť, že sme kresťania. Nebojme sa a nehanbime sa za to!*

«««««»»»»»

[57]Alžbete nadišiel čas pôrodu a porodila syna. [58]Keď jej susedia
a príbuzní počuli, že jej Pán prejavil svoje veľké milosrdenstvo, radovali
sa s ňou. [59]Na ôsmy deň prišli chlapca obrezať a chceli mu dať meno
Zachariáš po jeho otcovi. [60]Ale jeho matka povedala: "Nie, bude sa volať
Ján." [61]Povedali jej: "Veď v tvojom príbuzenstve sa nik takto nevolá."
[62]Dali znak otcovi, ako ho chce nazvať on. [63]Vypýtal si tabuľku a napísal:
"Ján sa bude volať." A všetci sa divili. [64]Vtom sa mu rozviazali ústa a ja-
zyk i prehovoril a velebil Boha. [65]Všetkých ich susedov zmocnil sa strach

a všade po judejských horách sa hovorilo o týchto udalostiach. [66]A všetci, čo to počuli, vštepili si to do srdca a vraveli: "Čím len bude tento chlapec?" A vskutku Pánova ruka bola s ním.

KOMENTÁR: Reakcia Jánovho otca Zachariáša po opätovnom získaní reči je nádherným príkladom pre nás. Prvú vec, čo Zachariáš urobil, nebolo, žeby si vylial zlosť na adresu Boha, ale predniesol nádherný chválospev, v ktorom Boha oslavuje. Správne porozumel Božiemu konaniu, uvedomil si aj vlastné zlyhanie. Zachariáš v situácii, ktorá sa na prvý pohľad zdá Božím trestom, neprestal dôverovať Bohu. Prosme si o túto dôveru a trpezlivosť v Božie konanie.

POZORNÉ OKO: *Ján Krstiteľ sa narodil Zachariášovi a Alžbete do kňazskej rodiny, kde sa kňazstvo dedilo z otca na syna. Jána teda čakalo poslanie kňaza v jeruzalemskom chráme. Boh pre neho určil inú cestu, nie cestu kňaza, ale proroka. Jeho rodičia prijímajú tento Boží plán. Naznačuje to aj odlišné meno od otcovho. V protiklade so zaužívanou praxou dať potomkovi meno po rodičoch alebo predkoch z rodu, Alžbeta a Zachariáš v spoločnej zhode dávajú meno, ktorým ho nazval anjel už pri zvestovaní Zachariášovi v chráme. Meno Ján, v hebrejčine „Jochanan", znamená „Pán je milostivý".*

«««««»»»»»

[67]Jeho otca Zachariáša naplnil Duch Svätý a takto prorokoval: [68]*„Nech je zvelebený Pán, Boh Izraela,* lebo navštívil a vykúpil svoj ľud [69]a vzbudil nám mocného Spasiteľa z rodu Dávida, svojho služobníka, [70]ako odpradávna hovoril ústami svojich svätých prorokov, [71]že nás oslobodí od našich nepriateľov a z rúk všetkých, čo nás nenávidia. [72]Preukázal milosrdenstvo našim otcom a pamätá na svoju svätú zmluvu, [73]na prísahu, ktorou sa zaviazal nášmu otcovi Abrahámovi, že nás vyslobodí z rúk nepriateľov, [74]aby sme mu bez strachu slúžili [75]vo svätosti a spravodlivosti pred jeho tvárou po všetky dni nášho života. [76]A ty, chlapček, budeš sa volať prorokom Najvyššieho: pôjdeš pred *tvárou Pána, pripravíš mu cestu* [77]a poučíš jeho ľud o spáse, [78]že mu náš Boh z hĺbky svojho milosrdenstva odpustí hriechy. Tak nás Vychádzajúci z výsosti navštívi [79]*a zažiari tým, čo sedia vo tme a v tôni smrti,* a naše kroky upriami na cestu pokoja." [80]Chlapec rástol a mocnel na duchu a žil na púšti až do dňa, keď vystúpil pred Izrael.

KOMENTÁR: Hoci chválospev prednáša otec Zachariáš pri narodení svojho syna, v prvom rade oslavuje Boha za to, čo robí v Kristovi: *„Vzbudil nám mocného Spasiteľa z rodu Dávida.“* Až v závere zaznievajú slová určené jeho synovi Jánovi. Obrazy, ktoré sa v hymne používajú, predpokladajú čitateľa, ktorý pozná starozákonné texty – zmluvu s patriarchom Abrahámom, prisľúbenia dané kráľovi Dávidovi, náuku prorokov atď. Zachariáš vystupuje ako zástupca vlastného národa, ktorý ďakuje Bohu za jeho pôsobenie v dejinách Izraela. Chválospev pripomína zmluvu, ktorá vyjadruje vzťah Boha s človekom, ktorej je Boh verný (pamätá na ňu). Dejiny sa teraz napĺňajú a dochádza k realizácii zmluvy. Nepriatelia sú tí, ktorí sa stavajú proti Božiemu plánu. Je to narážka na vyslobodenie z egyptského otroctva. Človek môže slúžiť Bohu iba ako slobodný. Otrok nemôže slúžiť Bohu. Pri východe z Egypta prechádza Izrael z otroctva k službe. Človek slúži Bohu, keď je oslobodený od svojich nepriateľov. Dokiaľ má človek strach, nemôže slúžiť Bohu.

POZORNÉ OKO: *Chválospev pripomína tri rozmery poslania Zachariášovho syna Jána: pôjdeš pred tvárou Pána, tzn. žiť podľa Božej vôle; pripravíš mu cestu, tzn. byť na Božej strane a hájiť jeho záujmy; poučíš jeho ľud o spáse, tzn. pracovať na spáse druhých ľudí. Naše poslanie veriaceho človeka sa stotožňuje s poslaním Jána Krstiteľa.*

«««««»»»»»

2. KAPITOLA

[1]V tých dňoch vyšiel rozkaz od cisára Augusta vykonať súpis ľudu po celom svete. [2]Tento prvý súpis sa konal, keď Sýriu spravoval Kvirínius. [3]A všetci šli dať sa zapísať, každý do svojho mesta. [4]Vybral sa aj Jozef z galilejského mesta Nazaret do Judey, do Dávidovho mesta, ktoré sa volá Betlehem lebo pochádzal z Dávidovho domu a rodu, [5]aby sa dal zapísať s Máriou, svojou manželkou, ktorá bola v požehnanom stave. [6]Kým tam boli, nadišiel jej čas pôrodu. [7]I porodila svojho prvorodeného syna, zavinula ho do plienok a uložila do jasieľ, lebo pre nich nebolo miesta v hostinci.

KOMENTÁR: V centre Lukášovho rozprávania o narodení je osoba Božieho Syna. Evanjelista kladie Ježišovo narodenie do historického kontextu Rímskej ríše. Cisár Augustus stál na čele Rímskej ríše v rokoch 27 pred Kr. až 14 po Kr. V nápise, ktorý sa našiel v meste Priene (v dnešnom Turecku) a ktorý sa datuje do roku 9 pred Kr., je cisár Augustus označený titulmi „boh“ a „spasiteľ“. Jeho narodenie sa označuje gréckym výrazom „euangélia“ – „dobré zvesti“, lebo, ako sa uvádza v nápise, jeho narodenie je narodením boha. Vieme, že slovom „euangélion“ – „evanjelium“ sa označuje aj posolstvo Pána Ježiša. Pre Lukáša skutočným Spasiteľom nie je rímsky cisár, ale Ježiš. On si však nevybral ako miesto narodenia palác, ale chudobnú maštaľ. Praktické vykonanie sčítania obyvateľstva v tej dobe mohlo v jednotlivých rímskych provinciách trvať niekoľko rokov a prebiehalo na viacero etáp. V prvej sa spísal všetok nehnuteľný majetok (domy, pozemky) a v druhej sa určila suma, ktorá sa mala zaplatiť. Lukáš vidí sčítanie ako súčasť Božieho zámeru, ktorým si Boh, ktorý je Pánom času a dejín, poslúžil na naplnenie svojho plánu spásy.

POZORNÉ OKO: *Lukáš hovorí o štyroch miestach. Prvým je Betlehem, mesto, z ktorého pochádzal kráľ Dávid, kde ho Samuel pomazal za izraelského kráľa. Druhým miestom je mašťaľ pre zvieratá, ktorá bola pravdepodobne vytesaná do skaly na spôsob jaskyne. Tretím údajom, ktorý Lukáš uvádza, sú jasle - kŕmidlo, do ktorého matka Mária vložila svoje narodené dieťa Ježiša. Od začiatku svojho evanjelia Lukáš zdôrazňuje*

chudobu a skromné podmienky, ktoré si zvolil Boh pre príchod svojho Syna na náš svet. Napokon štvrtým miestom je pole pastierov. To je prvé miesto, kde sa zvestovalo evanjelium. Nie je to „radostná zvesť" o narodení následníka trónu, ktorá by sa ohlasovala v paláci z mramoru jeho vznešeným obyvateľom. Prvé evanjelium ohlásili anjeli a jeho adresátmi sú obyčajní pastieri.

«««««»»»»»

[8]V tom istom kraji boli pastieri, ktorí v noci bdeli a strážili svoje stádo.
[9]Tu zastal pri nich Pánov anjel a ožiarila ich Pánova sláva. Zmocnil sa ich
veľký strach, [10]ale anjel im povedal: „Nebojte sa! Zvestujem vám veľkú
radosť, ktorá bude patriť všetkým ľuďom: [11]Dnes sa vám v Dávidovom
meste narodil Spasiteľ, Kristus Pán. [12]A toto vám bude znamením:
Nájdete dieťatko zavinuté do plienok a uložené v jasliach." [13]A hneď sa
k anjelovi pripojilo množstvo nebeských zástupov, zvelebovali Boha
a hovorili: [14]„Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle."

KOMENTÁR: Je to veľmi krátky oslavný hymnus, ktorý prednášajú anjeli pri oznámení Kristovho narodenia pastierom. V liturgii sa stal úvodom chválospevu, ktorý spievame pri slávnostných svätých omšiach. Hymnus je postavený na paralelizme členov: Boh – ľudia; na výsostiach – na zemi, sláva – pokoj. Tým, že Boh prijal ľudskú prirodzenosť, sa spája nebo so zemou. Môžeme premýšľať nad paradoxom Božej oslavy. Podľa bežných predstáv by prijatie ľudskej prirodzenosti malo znamenať poníženie Boha, lebo svätý a nesmrteľný Boh prijal na seba slabé a smrteľné ľudské telo. Hymnus však objasňuje Božie zmýšľanie. Nejde totiž o slávu, ktorú by vyprodukovali ľudia, za ktorú by mal Boh ďakovať. Boh je iniciátorom ľudského vykúpenia. Je aj našou úlohou, aby náš život bol Bohu na slávu.

POZORNÉ OKO: *Ako chápať spojenie „ľuďom dobrej vôle"? Na koho sa vzťahuje? Odpoveď je v Ježišovi Kristovi, o ktorom Boh vo chvíli jeho krstu v Jordáne prehlásil: „Toto je môj milovaný Syn, v ktorom mám zaľúbenie." (Mt 3,17) Teda správna interpretácia spevu anjelov znie: Boh je oslávený na výsostiach a pokoj patrí ľuďom, v ktorých má Boh zaľúbenie. Buďme ľuďmi, ktorí sa svojím životom budú Bohu páčiť. Žime ako*

Boží synovia a dcéry, aby aj v našom myslení, slovách a skutkoch Boh mal vždy zaľúbenie.

«««««»»»»»

[15]Keď anjeli odišli od nich do neba, pastieri si povedali: „Poďme teda do Betlehema a pozrime, čo sa to stalo, ako nám oznámil Pán.“ [16]Poponáhľali sa a našli Máriu a Jozefa i dieťa uložené v jasliach. [17]Keď ich videli, vyrozprávali, čo im bolo povedané o tomto dieťati. [18]A všetci, ktorí to počúvali, divili sa nad tým, čo im pastieri rozprávali. [19]Ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich. [20]Pastieri sa potom vrátili a oslavovali a chválili Boha za všetko, čo počuli a videli, ako im bolo povedané. [21]Po ôsmich dňoch, keď ho bolo treba obrezať, dali mu meno Ježiš, ktorým ho anjel nazval skôr, ako sa počal v živote matky.

KOMENTÁR: Lukáš vyzdvihuje tú skutočnosť, že každý, kto sa dostal do kontaktu s radostnou správou o narodení Božieho Syna, stáva sa jej ohlasovateľom (Zachariáš, Alžbeta, pastieri, Simenon, Anna). Z prijímateľov sa stávajú ohlasovatelia radostnej zvesti. Keď pastieri našli svätú rodinu, vyrozprávali, čo im bolo povedané o tomto dieťati. Tu má svoj pôvod a zmysel naše koledovanie a návštevy vo vianočnom období. Nech sú tieto naše stretnutia naplnené radosťou, ktorá má svoj základ v narodení Božieho Syna. Nebojme sa ohlasovať Krista v našom okolí.

POZORNÉ OKO: *V prípade chlapca sa v židovskom náboženstve koná na ôsmy deň po jeho narodení obriezka a syn dostáva meno. Lukáš zároveň kladie za príklad poslušnosť Ježišových rodičov, ktorí zachovávajú predpisy Pánovho zákona, na čo evanjelista poukazuje v celom rozprávaní o Ježišovom detstve. Je to vyjadrenie aj poslušnosti a pokory Božieho Syna, ktorý vtelením a narodením berie na seba konkrétne miesto, čas, národ a náboženstvo. Apoštol Pavol v Liste Galaťanom zdôvodňuje túto Ježišovu podriadenosť zákonu, „aby vykúpil tých čo boli pod zákonom, a aby sme dostali adoptívne synovstvo“. (Gal 4, 5) Ešte výstižnejšie to priblížil autor Listu Hebrejom, keď o Kristovi hovorí: „Veď sa neujíma anjelov, ale ujíma sa Abrahámovho potomstva. Preto sa vo všetkom musel pripodobniť bratom…“ (Hebr 2, 16 - 17)*

«««««»»»»»

[22]Keď uplynuli podľa Mojžišovho zákona dni ich očisťovania, priniesli ho do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi, [23]ako je napísané v Pánovom zákone: *„Všetko mužského rodu, čo otvára lono matky, bude zasvätené Pánovi,“* [24]a aby obetovali, ako káže Pánov zákon, pár hrdličiek alebo dva holúbky.

KOMENTÁR: Kniha Exodus podáva zdôvodnenie tohto zasvätenia. Keďže faraón nechcel prepustiť židovský národ z egyptského otroctva, Pán pobil všetko prvorodené u ľudí aj z dobytka, ale zachránil prvorodených v židovskom národe. Na pamiatku tejto záchrany rodičia „vykupovali“ svojich prvorodených synov. Zaplatili za nich peniaze. Predpis sa dotýkal len prvorodených mužského pohlavia. (Ex 13, 15). Ako výkupné sa požadovala suma piatich šeklov (porov. Nm 18, 16). Šekel bol jednotkou váhy striebra a zodpovedal približne dvanástim gramom.

POZORNÉ OKO: *Skôr narodení si iste pamätajú, že pred úpravou liturgického kalendára sa 2. februára slávil sviatok Očisťovania Panny Márie. Obnovená liturgia nazvala tento sviatok Obetovanie Pána, čo zodpovedá biblickému úryvku, kde sa hovorí, že rodičia priniesli do chrámu, „aby ho predstavili Pánovi“. (Lk 2, 22) Pozornosť sa sústredí na osobu Ježiša Krista, ako to vyplýva aj zo samotného biblického úryvku.*

«««««»»»»»

[25]V Jeruzaleme žil vtedy muž menom Simeon, človek spravodlivý a nábožný, ktorý očakával potechu Izraela, a Duch Svätý bol na ňom. [26]Jemu Duch Svätý vyjavil, že neumrie, kým neuvidí Pánovho Mesiáša. [27]Z vnuknutia Ducha prišiel do chrámu. A keď rodičia prinášali dieťa Ježiša, aby splnili, čo o ňom predpisoval zákon, [28]vzal ho aj on do svojho náručia a velebil Boha slovami: [29]„Teraz prepustíš, Pane, svojho služobníka v pokoji podľa svojho slova, [30]lebo moje oči uvideli tvoju spásu, [31]ktorú si pripravil pred tvárou všetkých národov: [32]svetlo na osvietenie pohanov a slávu Izraela, tvojho ľudu.“ [33]Jeho otec a matka divili sa tomu, čo sa o ňom hovorilo. [34]Simeon ich požehnal a Márii, jeho matke, povedal: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať, [35]– a tvoju vlastnú dušu prenikne

meč –, aby vyšlo najavo zmýšľanie mnohých sŕdc.“ [36]Žila vtedy aj prorokyňa Anna, Fanuelova dcéra, z Aserovho kmeňa. Bola už vo vysokom veku. Od svojho panenstva žila so svojím mužom sedem rokov, [37]potom ako vdova do osemdesiateho štvrtého roku. Z chrámu neodchádzala, vo dne v noci slúžila Bohu pôstom a modlitbami. [38]Práve v tú chvíľu prišla aj ona, velebila Boha a hovorila o ňom všetkým, čo očakávali vykúpenie Jeruzalema. [39]A keď vykonali všetko podľa Pánovho zákona, vrátili sa do Galiley, do svojho mesta Nazareta. [40]Chlapec rástol a mocnel, plný múdrosti, a Božia milosť bola na ňom.

KOMENTÁR: Celý chválospev začína príslovkou teraz, čím sa zdôrazňuje, že v Ježišovom narodení sa už začína realizovať záchrana človeka. Niekto môže Simeonovo vyjadrenie „prepustíš svojho služobníka“ chápať v zmysle „už môžem pokojne zomrieť“. Ponúkam však aj iné vysvetlenie. Simeon je prorockou postavou, ktorá doteraz čakala – bdela, až kým sa nenaplnia Pánove prisľúbenia. Teraz sa končí obdobie Starého zákona, čas čakania. Starozákonné bdenie – vigília, už nie je viac potrebná, lebo prichádza nový deň – Svetlo, ktorým je Mesiáš. Aký význam majú Simeonove slová Ježišovej matke o meči, ktorý prenikne jej dušu? Vidíme v nich účasť Márie na utrpení svojho Syna až pod kríž. Zo strany Simeona teda išlo o prorocké slová, pri ktorých nejde ani tak o fyzickú bolesť matky, ktorá vidí trpieť svojho syna, ale o jej rozhodnutie, ktoré prijala pri anjelovom zvestovaní a od okamihu vtelenia bola úzko spojená so životom svojho Syna.

POZORNÉ OKO: *Simeonov hymnus zdôrazňuje dva rozmery príchodu Božieho Syna na tento svet:*

1. *naplnenie prisľúbení daných izraelskému národu;*
2. *osvietenie pohanov.*

Lukáš chce od začiatku zdôrazniť, že Božia spása sa ponúka potomkom praotca Abraháma, ale zároveň ide až k Adamovi – praotcovi celého ľudstva. Ľudstvo nie je len prizerajúcim sa divákom Božieho plánu, ale Svetlo Božej lásky pozýva všetkých, aby vyšli z temnoty smrti hriechu a egoizmu v ústrety Kristovi, ktorý je Svetlom sveta.

«««««»»»»»

[41]Jeho rodičia chodievali každý rok do Jeruzalema na veľkonočné
sviatky. [42]Keď mal dvanásť rokov, tiež išli, ako bývalo na sviatky zvy-
kom. [43]A keď sa dni slávností skončili a oni sa vracali domov, zostal chla-
pec Ježiš v Jeruzaleme, čo jeho rodičia nezbadali. [44]Nazdávali sa, že je
v sprievode. Prešli deň cesty a hľadali ho medzi príbuznými a známymi.
[45]No nenašli. Vrátili sa teda do Jeruzalema a tam ho hľadali. [46]Po troch
dňoch ho našli v chráme. Sedel medzi učiteľmi, počúval ich a kládol im
otázky. [47]Všetci, čo ho počuli, žasli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami.
[48]Keď ho zazreli, stŕpli od údivu a Matka mu povedala: „Syn môj, čo si
nám to urobil? Pozri, tvoj otec i ja sme ťa s bolesťou hľadali!“ [49]On im
odpovedal: „Prečo ste ma hľadali? Nevedeli ste, že mám byť tam, kde ide
o môjho Otca?“ [50]Ale oni nepochopili slovo, ktoré im hovoril. [51]Potom
sa s nimi vrátil do Nazareta a bol im poslušný. A jeho matka zachová-
vala všetky slová vo svojom srdci. [52]A Ježiš sa vzmáhal v múdrosti, veku
a v obľube u Boha i u ľudí.

KOMENTÁR: Všimnime si zásadný rozdiel. Dvanásťročný Ježiš nesedí pri nohách učiteľov v pozícii učeníka, ako to neskôr vidíme v príbehu o Marte a Márii, *„ktorá si sadla Pánovi k nohám a počúvala jeho slovo“*. (Lk 10, 39) Kristus sedí medzi učiteľmi Mojžišovho zákona ako skutočný Učiteľ, ktorý ich svojou múdrosťou presahuje: *„Všetci, čo ho počuli, žasli nad jeho rozumnosťou a odpoveďami.“* (Lk 2, 47) S podobným údivom sa stretneme na začiatku Ježišovho verejného účinkovania: *„A oni žasli nad jeho učením, lebo jeho slovo malo moc.“* (Lk 4, 32) Podobnú reakciu zachytil evanjelista aj pri veľkňazoch a zákonníkoch: *„A nepodarilo sa im podchytiť ho v reči pred ľudom, ale žasli nad jeho odpoveďami a umĺkli.“* (Lk 20, 26) Preto môžeme doplniť, že náš úryvok plní prorockú úlohu predpovede a má symbolické odkazy aj na Ježišovo verejné účinkovanie. Emeritný pápež Benedikt XVI. uvádza: „Ježiš nezostal v chráme preto, aby vyjadril rebéliu proti rodičom, ale naopak, ako poslušný syn preukazuje tú istú poslušnosť, ktorá ho neskôr priviedla na kríž a ku vzkrieseniu.“

POZORNÉ OKO: *Nech nás neznepokojuje skutočnosť, že Jozef a Mária „nepochopili slovo, ktoré im hovoril“. (Lk 2, 50) Evanjelista síce nezachytil odpoveď rodičov na slová ich syna, ale opísal ich reakciu: „Stŕpli*

od údivu". (Lk 2, 48) Ich reakcia sa nedotýka ani tak slov, ktorými Ježiš odpovedal, ale múdrosti a rozumnosti dieťaťa, ktorej boli svedkami a ktorá sa vymyká ľudskej skúsenosti. Nejde o negatívnu vlastnosť, ale o vyjadrenie, že Božie zjavenie v osobe Krista presahuje ľudský rozum. Ich údiv je tichom viery, adoráciou pred tajomstvom. Všetky postavy spojené s Ježišovým narodením - Zachariáš a Alžbeta, Ján Krstiteľ, Jozef, Simeon a Anna – sa z evanjeliových textov vytratia, ale osoba Márie pokračuje ďalej vo verejnom účinkovaní Krista a neskôr v prvotnej Cirkvi. Mária je ohnivkom, ktoré spája Izrael a Cirkev, spája Krista a jeho učeníkov.

«««««»»»»»

3. KAPITOLA

[1]V pätnástom roku vlády cisára Tibéria, keď Poncius Pilát spravoval
Judeu a Herodes bol tetrarchom v Galilei, jeho brat Filip tetrarchom
v Itúrei a trachonitídskom kraji a Lyzaniáš tetrarchom v Abilíne, [2]za
veľkňazov Annáša a Kajfáša zaznel na púšti Boží hlas nad Jánom, synom
Zachariáša. [3]Chodil po celom okolí Jordána a hlásal krst pokánia na od-
pustenie hriechov, [4]ako je napísané v knihe rečí proroka Izaiáša: *„Hlas
volajúceho na púšti: »Pripravte cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky!
[5]Každá dolina sa vyplní a každý vrch a kopec zníži. Čo je krivé, bude priame,
a čo je hrboľaté, bude cestou hladkou. [6]A každé telo uvidí Božiu spásu.«“*

KOMENTÁR: Lukáš sa niekedy nazýva historikom medzi evanje-
listami, lebo uvádza viaceré historické odkazy. Ježiš Kristus sa narodil
za vlády cisára Augusta (Lk 2, 1); Ján Krstiteľ začal svoje pôsobenie
v 15. roku vlády cisára Tibéria (Lk 3, 1); Lukáš uvádza rozdelenie kra-
jiny medzi synov Herodesa Veľkého (Lk 3, 1). Ukotvením v ľudských
dejinách chce tretí evanjelista ukázať, že Ježišovo posolstvo nie je
abstraktnou náukou, ale živým Božím slovom, ktoré v osobe Božieho
Syna vstúpilo do konkrétnych ľudských životov v konkrétnom čase
a priestore. Podobne to platí pre nás. Božie slovo nás oslovuje v našich
konkrétnych podmienkach a vo vzťahoch, ktoré žijeme. Ján Krstiteľ
cituje výrok proroka Izaiáša 40, 3, ktorý doslova znie: „Vyrovnajte
cestu Pána.“ Prorok je ten, kto napomína a usmerňuje človeka, aby
nezišiel z cesty k Bohu. Boh má neustále vykročené na stretnutie
s človekom. Boh rešpektuje slobodu človeka a aj jeho voľbu opustiť
túto cestu. Avšak aj po odmietnutí ide v ústrety človeku ako milujúci
otec v podobenstve o márnotratnom synovi. Keď zablúdi a stratí sa,
hľadá ho ako dobrý pastier v podobenstve o stratenej ovci. Keď sa
doráňa, láskavo mu obviaže rany ako milosrdný Samaritán. Vianoce
sú oslavou tejto neustálej Božej otvorenosti pre človeka.

POZORNÉ OKO: *Rieka Jordán, ktorá Jánovi poskytovala vodu na
krst, je symbolicky aj hranicou medzi púšťou a zasľúbenou krajinou
– je symbolom začiatku čohosi nového. Jánov krst nie je sviatosťou, ale*

prorockým gestom. Pozostával z dvoch protichodných pohybov – ponorenia a vynorenia, čo symbolizovalo zásadné rozhodnutie človeka – zanechať starý a prijať nový štýl života. Jánova výzva navrátiť sa k Bohu a zmeniť zmýšľanie je platná pre veriacich každej doby. Aj nás by mala inšpirovať, aby sme sa zamysleli, čo nás zotročuje, čo nám nedovoľuje zmeniť sa a vrátiť sa k Bohu.

«««««»»»»»

7Ale zástupom, čo prichádzali k nemu, aby sa mu dali pokrstiť, hovoril: „Hadie plemeno, kto vám ukázal, ako uniknúť nastávajúcemu hnevu!?
8Prinášajte teda ovocie hodno pokánia a nepokúšajte sa nahovárať si:
»Naším otcom je Abrahám!« – lebo vravím vám: Boh môže Abrahámovi
vzbudiť deti aj z týchto kameňov. 9Sekera je už priložená na korene
stromov. A každý strom, ktorý neprináša dobré ovocie vytnú a hodia do
ohňa.“ 10Zástupy sa ho pýtali: „Čo teda máme robiť?“ 11On im odpovedal:
„Kto má dvoje šiat, nech dá tomu, čo nemá nijaké, a kto má jedlo, nech
urobí podobne!“ 12Aj mýtnici prišli, aby sa dali pokrstiť, a hovorili mu:
„Učiteľ, čo máme robiť?“ 13On im povedal: „Nevymáhajte viac, ako vám
určili!“ 14Pýtali sa ho aj vojaci: „A čo máme robiť my?“ Vravel im: „Nikoho
netrápte, nikomu nekrivdite a buďte spokojní so svojím žoldom!“ 15Ľud
žil v očakávaní a všetci si o Jánovi v duchu mysleli, že azda on je Mesiáš.
16Ale Ján dal odpoveď všetkým: „Ja vás krstím vodou. No prichádza mocnejší, ako som ja. Ja nie som hoden rozviazať mu remienok na obuvi.
On vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom. 17V ruke má vejačku, aby
si vyčistil humno a pšenicu zhromaždil do svojej sýpky, ale plevy spáli
v neuhasiteľnom ohni.“ 18A ešte všelijako ináč napomínal ľud a hlásal mu
evanjelium. 19Ale keď karhal tetrarchu Herodesa pre Herodiadu, manželku jeho brata, a za všetko zlé, čo porobil, 20Herodes dovŕšil všetko
tým, že Jána zatvoril do väzenia.

KOMENTÁR: Hoci štýl Jánovho života je veľmi odlišný, žije sám na púšti, stroho sa oblieka a stravuje, jeho požiadavky sa dotýkajú správania v každodennom bežnom živote. Ide o usmernenia, ktoré sú zamerané na naše vzťahy s druhými: rozdeliť sa o odev a jedlo; nevymáhať viac, než je stanovené; netrápiť druhých a nekrivdiť im. Autentický život v súlade s Božou vôľou začína najskôr v každodennom kontakte

s druhými. Kresťanstvo mán v sebe sociálny rozmer – podeliť sa o jedlo, odev s núdznymi a duchovný rozmer – odpustiť alebo požiadať o odpustenie, ozvať sa blízkym, s ktorými možno už dlhšie nekomunikujeme pre rôzne zranenia alebo nezhody z minulosti...

POZORNÉ OKO: *Ján radikálne odmieta akékoľvek mesiášske očakávania, ktoré ľudia spájali s jeho postavou. Jeho účinkovanie je prípravou na pôsobenie mocnejšieho, ktorý prichádza po ňom. Ján nepodlieha predstave moci a slávy. Na príklade rozviazania remienkov na sandáloch, čo bola práca otroka pre svojho pána, vyjadruje svoju úplnú podriadenosť osobe Mesiáša. Ján pokorne zaujíma postoj otroka k Ježišovi Kristovi, ktorý je skutočným Pánom. Obrazom zhromaždenej pšenice a spálených plevov chce Krstiteľ vyjadriť skutočnosť, že pred človeka je postavená nevyhnutnosť definitívnej voľby pre alebo proti posolstvu spásy, ktoré prináša Ježiš z Nazareta.*

«««««»»»»»

[21]Keď sa všetok ľud dával krstiť a keď bol pokrstený aj Ježiš a modlil sa, otvorilo sa nebo, [22]zostúpil na neho Duch Svätý v telesnej podobe ako holubica a z neba zaznel hlas: „Ty si môj milovaný Syn, v tebe mám zaľúbenie.“

KOMENTÁR: Obraz holubice pri Ježišovom sa spája s príbehom o potope sveta. Holubica priniesla Noemovi čerstvú olivovú ratolesť ako symbol života a nového začiatku (porov. Gn 8, 11). Ako holubica nad vodami potopy priniesla zvesť o pokoji a o novom začiatku, tak aj Ježišov krst je zvestovaním nového začiatku – Ježišovho ohlasovania Božieho kráľovstva. Ježišov krst je predobrazom kresťanskej sviatosti krstu. Súčasná liturgia sviatosti krstu to zdôrazňuje, keď o pokrstených hovorí, že sa stali novým stvorením a obliekli sa v Krista. Pokrstený človek sa stáva Božím adoptívnym synom a dcérou. Sviatosť krstu v živote každého človeka je vykročením na cestu plnenia Božej vôle. Je to nezmazateľný znak, že patríme Kristovi. Obnovme si v tieto dni svoje krstné predsavzatie chrániť sa zlého a žiť vo svete ako učeníci Ježiša Krista.

POZORNÉ OKO: *V Starom zákone otvorené nebo a hlas z neba sú znakmi Božieho zjavenia a povolania. Scéna Ježišovho krstu má za úlohu predstaviť Ježiša z Nazareta. Krstom začína jeho verejné účinkovanie, ktoré je od počiatku sprevádzané Božou mocou. Pán Ježiš napĺňa Otcov plán. Krst v Jordáne nie je okamihom, v ktorom Ježiš prijíma Božie synovstvo, ale v ktorom je verejne potvrdený v tomto synovstve, ktoré mu prináleží od večnosti.*

«««««»»»»»

[23]Keď Ježiš začal účinkovať, mal asi tridsať rokov. A mysleli si, že je synom Jozefa, ktorý bol synom Heliho, [24]on Matata, on Léviho, on Melchiho, on Janneho, on Jozefa, [25]on Matatiáša, on Amosa, on Nahuma, on Esliho, on Naggeho, [26]on Maatu, on Matatiáša, on Semeja, on Jozecha, on Jódu, [27]on Joannu, on Rézu, on Zorobábela, on Salatiela, on Nériho, [28]on Melchiho, on Addiho, on Kozama, on Elmadama, on Era, [29]on Jezusa, on Eliezera, on Jorima, on Matata, on Léviho, [30]on Simeona, on Júdu, on Jozefa, on Jonama, on Eliakima, [31]on Meleu, on Mennu, on Matatana, on Nátana, on Dávida, [32]on Jesseho, on Obeda, on Bóza, on Salu, on Násona, [33]on Aminadaba, on Admina, on Arniho, on Ezroma, on Faresa, on Júdu, [34]on Jakuba, on Izáka, on Abraháma, on Táreho, on Nachora, [35]on Serucha, on Ragaua, on Fáleka, on Ebera, on Salu, [36]on Kainana, on Arfaxada, on Sema, on Noema, on Lamecha, [37]on Matuzalema, on Henocha, on Jareda, on Maleleela, on Kainana, [38]on Enosa, on Seta, on synom Adama, ktorý bol od Boha.

KOMENTÁR: Lukáš predstavuje Ježiša ako Spasiteľa celého ľudstva, toho ľudstva, ktoré má svoj pôvod v Adamovi a Adam v Bohu. Na začiatku rodokmeňa stojí Adam, o ktorom je povedané, že bol od Boha (porov. Lk 3,38). Tak ako má Adam svoj pôvod v Bohu, aj Ježiš ako zavŕšenie rodokmeňa má svoj pôvod v Bohu. Lukáš sa nezastavuje pri Abrahámovi, ale siaha k samotným koreňom ľudstva, no ani tam sa nezastaví a na úplný začiatok kladie Boha, v ktorom má všetko svoj pôvod. Ježiš z Nazareta je Boží Syn a nový Adam. Prišiel nám vrátiť spoločenstvo s Bohom, ktoré prvý Adam stratil.

POZORNÉ OKO: *Všimli ste si niekedy, že Lukáš v rodokmeni Ježiša Krista uvádza veľký počet odlišných mien než Matúš? Ďalší rozdiel je*

aj v tom, že v Matúšovom evanjeliu je rodokmeň vložený na začiatok celého evanjelia. Lukášovo evanjelium kladie rodokmeň na začiatok Ježišovej verejnej činnosti (porov. Lk 3,23-38). Už od staroveku existujú rôzne snahy vysvetliť tieto rozdiely medzi Matúšovou a Lukášovou verziou Ježišovho rodokmeňa, ale ani jedno nepodáva uspokojivé riešenie. Emeritný pápež Benedikt XVI. vo svojom diele Ježiš Nazaretský: Prológ vysvetľuje: „Ani jednému z evanjelistov totiž nejde o konkrétne mená, ale symbolickú štruktúru, v rámci ktorej sa ukazuje Ježišovo postavenie v dejinách."

«««««»»»»»

ZVEDAVÉ OTÁZKY

1. Komu venuje evanjelista svoj spis?
2. Ako sa volali rodičia Jána Krstiteľa?
3. Ak by sa Ján nestal prorokom, aké ho čakalo povolanie?
4. Kde presne sa zjavil Pánov anjel Zachariášovi?
5. Ako sa volal anjel, ktorý sa zjavil Zachariášovi?
6. Ktorá modlitba sa skladá z pozdravu anjela a Alžbety?
7. Ktoré osoby predniesli štyri chválospevy v prvých dvoch kapitolách Lukášovho evanjelia?
8. Koho očami vyrozprával Lukáš Ježišovo detstvo?
9. Čo v slovenčine znamená meno Ján?
10. Anjel predpovedal o Jánovi, že na ňom spočinie duch starozákonného proroka. Ktorého?
11. Prečo Betlehem nesie označenie Dávidovo mesto?
12. Na ktorý deň sa v židovstve koná obriezka?
13. Čo zvyčajne oznamuje otec pri obriezke svojho syna?
14. Kto bol cisárom v Ríme, keď sa narodil Ježiš Kristus?
15. Ktorá osoba zachovávala udalosti Ježišovho detstva vo svojom srdci a premýšľala o nich?
16. Ktorý sviatok v cirkevnom roku pripomína, ako Mária a Jozef prišli predstaviť Ježiša do chrámu?
17. Kedy presne sa tento sviatok slávi?
18. Koľko rokov žila prorokyňa Anna v manželstve?
19. Z akého izraelského kmeňa pochádzala prorokyňa Anna?
20. Koľko mal Ježiš rokov, keď ho rodičia vzali na sviatky do Jeruzalema?
21. Komu povedal Ján Krstiteľ slová: „Nikoho netrápte“?
22. Čím bude podľa Jána Krstiteľa krstiť Mesiáš?
23. Za ktorého rímskeho cisára začal účinkovať Ján Krstiteľ?
24. Ktorý starozákonný prorok povedal slová: „Pripravte cestu Pánovi, vyrovnajte mu chodníky“?

25. Pri akej rieke Ján Krstiteľ hlásal krst pokánia?
26. V akom meste Pán Ježiš vyrastal, až kým nezačal hlásať Božie kráľovstvo?
27. Koľko mal asi Ježiš rokov, keď začal verejne hlásať Božie kráľovstvo?
28. Lukáš začína rodokmeň osobou Pána Ježiša. Ku komu však smeruje tento rodokmeň?
29. V akej podobe sa zjavil Duch Svätý pri krste Pána Ježiša?
30. Ján Krstiteľ napomínal tetrachu Herodesa. Čo urobil za to Herodes s Jánom Krstiteľom?